

JSOU PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE DETERMINANTOU ATRAKTIVITY ČESKÝCH REGIONŮ?

Pavel Zdražil

XVIII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách

17. – 19. června 2015, Hustopeče

Struktura

- Úvod a stanovení cíle;
- Vymezení základních pojmů;
- Metodologie;
- Analýza a diskuse;
- Závěry.

Úvod

- Kapitál a atraktivita regionu jsou základní esence regionální konkurenceschopnosti (Capello, et al, 2011).
- Obě se vzájemně podmiňují i ovlivňují:
  - kapitál (zde ve formě PZI) lze na jedné straně považovat za měřítko atraktivity regionu, ale současně za jednu z determinant atraktivity budoucí;
  - podstatný stimul, který má potenciál významně ovlivňovat ekonomické prostředí;
  - „spirála“, resp. mechanismus akce-reakce.

Cíl

- Posoudit, zda v prostředí českých krajů lze o předpokládané působnosti PZI na atraktivitu regionů skutečně hovořit. Respektive, zda je možné PZI označovat za determinantu, která k atraktivitě českých regionů prokazatelně přispívá.

Základní pojmy: PZI

- Tradičním pojetí **PZI** (OECD, 2008):
  - přeshraniční investice residenta jedné ekonomiky (investora) s cílem trvalého zainteresování (10 % hlasovacích práv nebo více) v podniku (objektu investice), který je residentem v jiné ekonomice.

Základní pojmy: Atraktivita regionu

- Pojetí **atraktivity** se liší výzkum od výzkumu:
  - potenciál k přilákání permanentních i dočasných ekonomických subjektů (Van den Berg, Braun, 1999);
  - systematická báze pro integraci regionálních rozvojových strategií do prostorově akcentovaných politik při uvažování jejich implikace v aspektech mobility výrobních faktorů (Servillo, Atkinson, et al, 2011);
  - v kontextu významu investic, které přispívají k rozvoji blahobytu obyvatelstva, zejména prostřednictvím rozvoje trhu práce, ale také se například projevuje v oblasti rozvoje trhu zboží a služeb, realit, vzdělávání, volnočasových aktivit, apod. (Van den Berg, Van der Meer, et al, 2006).
- Atraktivitu lze spojovat s kapitálem a investiční činností, která se díky potenciálu ovlivňování ekonomického prostředí zpravidla projevuje v kvantitativních i kvalitativních demografických charakteristikách i v decizních procesech ekonomických subjektů.

Metodologie: Kvalita

- Východisko v dialektické logice - zákon o přechodu kvantity v kvalitu a vice versa (Hegel, 2003):
  - změna kvality je možná jen a pouze tehdy, dojde-li ke změně příslušné kvantitativní složky, respektive složek.
- Za kvantitativní složky atraktivity regionu je pro potřeby tohoto výzkumu považováno několik aspektů, které jsou všechny úzce spjaty s faktorem obyvatelstva a rozvojem jeho životního standardu.

Metodologie: Ukazatele

- **trhu práce:**
  - počet odpracovaných hodin (ZOH);
  - počet zaměstnanců (ZAM);
  - počet volných pracovních míst (VPM);
  - počet uchazečů o zaměstnání (NEZ) ;
- **podnikatelské báze:**
  - počet registrovaných subjektů bez živnostníků (RES);
  - počet živnostníků (ZIV);
- **makroekonomického vývoje:**
  - hrubý domácí produkt (HDP);
  - čistý disponibilní důchod (CDD);
- **bytové výstavby:**
  - počet zahájených bytů (ZAB);
  - počet dokončených bytů (DOB);
- **demografické ukazatele:**
  - přírůstek stěhováním (PST),
  - přirozený přírůstek (PPR).

Metodologie: „co a jak“

- Vzorek českých NUTS III regionů, respektive 14 samosprávných krajů, v období let 1998-2012.
- Vztahy mezi PZI a jednotlivými ukazateli posuzovány na základě korelační analýzy časových řad ($\alpha = 0.10$).
  - Uvažování opožděného účinku PZI v rozmezí 0-3 let.
  - Výsledek je irelevantní, pokud není v daném roce potvrzen nejméně ve čtvrtině případů, tj. 4 regionech.
  - **Nestacionarita** (na základě ADF) => transformace:

$$d\_X_{(t)} = [X_{(t)} - X_{(t-1)}] / X_{(t-1)}$$

Vztahy PZI - ukazatele trhu práce

(kraje ČR, 1998-2012)

Kraj	ZOH				ZAM				VPM				NEZ			
	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3
PHA	.11	.13	-0.58	.21	.28	-.30	.16	.07	-.04	.04	.46	-.24	.11	-.20	.00	.02
STČ	-.14	.26	.28	-.21	-.28	.02	.26	.29	.22	.40	-.34	-.41	.05	-.30	.12	.34
JHČ	.22	-.13	-0.53	.19	.25	.32	.17	.12	-.02	.18	.13	-.44	-.03	-.25	-.11	.03
PLK	-.08	-.26	-.12	-.01	-.01	-.03	.09	-.09	-.01	.01	-.19	-.33	.14	-.12	.12	.17
KVK	.14	.34	-.45	-.18	-.22	.49	-.22	-.18	-.10	.10	-.05	-.14	.51	-.18	.03	.15
ULK	-.24	.40	-0.54	.20	-.37	.21	.24	-.41	.26	-.31	-.30	.08	-.08	-.07	.75	.19
LBK	.50	.24	-.04	.39	.53	.05	.14	.30	.15	.06	.17	.20	-.04	-.14	-.06	-.32
HKK	-.05	-.01	-.27	.00	-.04	-.05	-.28	.18	.03	.00	-0.59	.10	.00	-.06	.70	-.15
PAK	.19	-.12	-.07	-.19	.00	-.28	.19	.06	.02	.00	-.33	.52	.05	-.08	.10	-.10
VYS	.21	.05	-0.54	-.19	.49	.35	.04	-.15	.31	.10	-.21	-.07	-.34	-.21	.25	.24
JHM	-.24	-.07	-0.65	-.41	-.38	-.26	-0.71	.16	-.18	.17	-.46	.06	.40	.09	.24	.18
OLK	-.22	-.33	-.33	.34	-.11	-.35	-.19	.12	-.32	.00	.19	.37	.18	.36	.02	-.32
ZLK	.14	-0.49	.01	.07	-.09	-.01	-.10	.22	-.16	.01	-.26	-.13	-.23	.05	.28	-.04
MSK	-.29	-.20	.16	-.50	-.21	.17	.40	-.45	.52	.03	-.27	.11	-.06	-.42	.16	.37

Vztahy PZI - ukazatele podnikatelské báze a makroekonomického vývoje (kraje ČR, 1998-2012)

Kraj	RES				ZIV				HDP				CDD			
	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3
PHA	.58	.34	-.14	-.57	.53	.54	.34	.26	.48	.37	.54	.26	.51	.69	.54	.29
STČ	.50	.47	.14	.09	.32	.14	.50	.65	.17	.54	.12	-.24	.45	.49	.41	.39
JHČ	.62	.25	.17	.02	.31	.30	.60	.71	.43	.26	.17	-.11	.24	.50	.20	-.03
PLK	.68	.61	.60	-.13	.57	.57	.67	.60	.19	.32	.30	.16	.28	.30	.22	-.20
KVK	.67	.44	-.16	.25	.44	.10	-.06	.82	-.02	.30	.13	.33	-.18	.73	-.11	-.06
ULK	.43	.41	.05	-.01	.20	.24	.46	.52	.12	-.02	-.05	-.23	.04	.31	.25	-.63
LBK	.72	.40	.58	.57	.23	.02	.14	.47	.23	.47	.57	.26	.22	.49	.82	.58
HKK	.19	.25	.02	-.11	.31	.36	.51	.19	.24	-.14	-.40	.03	-.11	.02	-.17	-.43
PAK	.56	-.01	.45	.52	.44	.02	.14	.19	.12	.23	-.31	.46	-.24	.11	.20	.02
VYS	.12	.25	.20	.11	.35	.09	.41	.46	.53	.52	-.04	-.06	.33	.72	.36	.08
JHM	.17	.11	-.32	-.43	.52	.34	.48	.35	-.09	-.07	-.19	-.11	.27	.12	-.31	-.29
OLK	.37	-.05	.15	.13	.57	.51	.38	.27	.34	-.07	.07	.48	.35	-.04	-.03	.18
ZLK	.07	.09	.25	.09	.02	.36	.31	.41	.18	.27	-.23	.01	.18	.25	-.04	.02
MSK	.37	.53	.39	.19	.29	.15	.34	.46	.02	.63	.16	-.35	.05	.68	.63	-.23

Vztahy PZI - ukazatele bytové výstavby a demografie (kraje ČR, 1998-2012)

Kraj	ZAB				DOB				PST				PPR			
	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3
PHA	.16	.44	-.05	.53	.08	-.18	.37	.14	-.28	-.32	-.45	-.53	-.06	-.18	.24	.12
STČ	.15	.10	.40	.44	.17	.10	.22	-.04	.38	-.51	.51	-.04	.03	-.16	.33	-.40
JHČ	.23	-.16	.23	.29	.22	.05	.22	.17	.00	-.02	.16	.70	-.24	-.20	-.23	-.20
PLK	-.20	.13	-.11	.04	.29	.29	.18	.03	-.24	-.06	-.70	-.25	-.03	.07	.26	.21
KVK	.34	-.53	.77	-.31	.23	-.19	.15	-.09	-.18	.19	-.10	-.15	.97	-.01	-.08	-.41
ULK	.02	.06	-.15	-.56	-.21	-.05	.00	-.11	-.38	.12	.26	.44	.46	.14	-.18	.14
LBK	.14	-.22	.25	.29	.33	.08	-.32	-.04	.06	-.55	-.27	-.24	-.29	-.47	.32	.19
HKK	-.45	-.02	-.39	-.18	.58	-.35	-.32	.19	.00	-.52	-.29	-.08	-.40	.61	.34	-.03
PAK	.09	.16	-.40	.43	-.30	.35	-.21	.11	-.18	.24	.37	-.23	-.04	.00	-.19	-.44
VYS	.14	-.02	.41	.43	-.03	.45	-.07	-.08	-.16	.10	-.45	.24	-.30	-.19	-.16	-.50
JHM	.13	-.38	-.04	.48	.24	-.09	-.64	.54	.00	.20	.05	-.25	-.05	.08	.65	-.41
OLK	.02	-.37	-.16	.11	.20	-.15	-.65	-.10	-.04	-.52	.02	.18	-.10	-.26	-.43	-.13
ZLK	.01	.39	-.26	.19	.11	-.25	.05	-.11	.01	-.06	-.11	-.10	-.07	.02	-.07	-.14
MSK	.31	.14	.17	-.05	-.23	.22	.43	-.15	.20	.35	-.23	-.30	.38	.28	.52	-.06

Zjištěné souvislosti

- Nejvyšší četnost působnosti PZI naměřena u ukazatelů CDD a RES – u obou v polovině případů;
- v menší míře také u také u ukazatelů ZIV, ZOH a PST.
- Neúčinnost PZI na oba ukazatele bytové výstavby (ZAB, DOB), na většinu ukazatelů pracovního trhu (ZAM, VPM, NEZ), ukazatel ekonomické výkonnosti HDP a demografický ukazatel PPR.

Omezení výzkumu

- PZI jsou obvykle strategické - dlouhodobé.
- Rozsah disponibilních časových řad.
- Ukazatele bytové výstavby a demografie jsou zpravidla méně dynamické a značně závislé i na konkrétní referenční hladině, externích vlivech, ...
- Prostředí relativně malé ČR.

Závěry

- PZI lze považovat za relevantní determinantu atraktivity některých českých regionů v oblastech:
  - podnikatelské báze;
  - potenciální spotřeby;
  - zaměstnanosti (přepočtené na časovou jednotku);
  - trvalé migrace (slaběji).
- Ne však v oblastech:
  - bytové výstavby;
  - přirozeného přírůstku;
  - ekonomické výkonnosti;
  - ostatních ukazatelů zaměstnanosti.

Děkuji za Vaši pozornost!

Kontakt:

Pavel Zdražil (Pavel.Zdrzil@upce.cz)

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Fakulta ekonomicko-správní,

Univerzita Pardubice

